

Nr 15

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning till Helmy Berg m.fl.; given Stockholms slott den 16 december 1960.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen underställes riksdagens prövning *dels* ett ärende angående ytterligare livränta åt änkan efter en person, som avlidit till följd av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring, *dels* två ärenden angående livräntor åt efterlevande till personer, som omkommit vid olyckor, som haft visst samband med krigsmaktens verksamhet, *dels ock* ett ärende angående livränta åt en person, som skadats vid trafik med en krigsmakten tillhörig bil.

*Utdrag av protokoll över försvarsärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16
december 1960.*

Närvarande

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, följande.

1.

Byggnadssnickaren A. T. V. Berg, född den 24 februari 1918, avled den 26 mars 1946 till följd av lungtuberkulos, ådragen under militärtjänstgöring. Han efterlämnade hustrun *Helmy Viola Torborg Berg*, född den 18 december 1920, och två döttrar i äktenskapet, födda den 15 december 1942 och den 24 september 1944. Sjukdomen yppades i april 1941 och äktenskapet ingicks den 23 maj 1942. På grund av sjukdomen har enligt 1927 års militärsättningsförordning utgivits ersättning till mannen Berg för vissa tidsperioder fram till dödsfallet. Vid tiden för äktenskapets ingående och fram till den 18 oktober 1942 utgick livränta till Berg efter en invaliditetsgrad av 25 %. Därefter hade anspråk på ersättning icke framställts förrän i juli 1944.

Enligt beslut den 7 maj 1956 tillerkände riksförsäkringsanstalten jämlikt 1927 års militärsättningsförordning makarnas barn livräntor att utgå tills de uppnådde 16 års ålder. Månadsbeloppet av vardera livräntan uppgick till 100 kronor fr.o.m. den 1 januari 1956. Tillika förklarade anstalten att jämlikt bestämmelserna i nämnda förordning någon livränta icke kunde tillerkännas änkan, när äktenskapet slutits först efter den tidpunkt, då mannens sjukdom yppades.

Sedan Kungl. Maj:t i proposition den 28 december 1956 (nr 14) föreslagit riksdagen, att Helmy Berg måtte utan hinder av bestämmelserna i militärsättningsförordningen bli tillerkänd viss livränta och riksdagen meddelat sina beslut i anledning av propositionen (rskr 1957:117), medgav Kungl. Maj:t genom brev den 29 mars 1957 att till Helmy Berg finge för en tid av fem år, räknat fr.o.m. den 1 januari 1955, så länge hon levde ogift, utbetalas den ersättning som vid tillämpning av 1927 års militärer-

sättningsförordning skulle ha tillkommit henne, därest hon, när A. T. V. Berg befanns lida av lungtuberkulos, varit gift med denne; dock med avdrag för belopp som för motsvarande tid utgått eller utginge från pensionsstyrelsen och familjebidragsnämnd och som icke skulle ha tillkommit henne, därest ersättning utgått enligt militärsättningsförordningen.

Kungl. Maj:t uppdrog härjämte åt riksförsäkringsanstalten att, efter samråd med statskontoret, framdeles till prövning upptaga och till Kungl. Maj:t anmäla frågan rörande ytterligare livränta till Helmy Berg efter utgången av femårsperioden.

I skrivelse den 15 mars 1960 har *riksförsäkringsanstalten*, efter samråd med *statskontoret*, gjort framställning om fortsatt livränta åt Helmy Berg.

Riksförsäkringsanstalten uppger till en början om Helmy Bergs personliga förhållanden: Under sommaren 1959 har hon haft anställning två månader som affärshjälpare med en arbetsinkomst av 1 300 kronor och under sommaren 1960 torde hon kunna påräkna samma inkomst. På grund av svag hälsa kan hon icke utföra tyngre arbete eller arbeta allt för länge åt gången. Uppgifterna är bestyrkta av socialnämndens ordförande. I ett den 15 januari 1960 utfärdat intyg har vederbörande provinsialläkare uttalat, att det är hans bestämda intryck, att Helmy Berg på grund av sin asteniska och nervösa läggning icke orkar ha förvärvsarbete annat än tillfälligtvis. Den äldre dotterns livränta upphörde i december 1958 och den yngres i september 1960. Av nämnda läkarintyg framgår, att den äldre dottern lider av epilepsi.

Vidare redogör riksförsäkringsanstalten för statskontorets yttrande till anstalten den 16 februari 1960. Av yttrandet framgår att statskontoret finner att livränta till Helmy Berg bör utgå även framdeles. Med hänsyn till Helmy Bergs ålder och då det icke torde vara uteslutet, att hennes hälsotillstånd skulle kunna förbättras, anser sig statskontoret emellertid i första hand böra förorda, att framställning göres till Kungl. Maj:t, att livräntan enligt i övrigt gällande villkor må utgå under ytterligare fem år för att därefter ånyo omprövas. Därest riksförsäkringsanstalten anser hennes nedsatta arbetsförmåga vara för framtiden bestående, har statskontoret dock icke något att erinra mot att livräntan icke tidsbegränsas.

Riksförsäkringsanstalten anför i anslutning till redogörelsen för statskontorets yttrande: Såvitt framgår av föreliggande läkarintyg lider Helmy Berg för närvarande icke av någon uttalad invalidiserande sjukdom men är astenisk till sin konstitution. Enligt anstaltens mening bör frågan om fortsatt livränta till Helmy Berg nu avgöras en gång för alla och icke omprövas efter viss tid, detta bl. a. med hänsyn till hennes asteniska läggning. Anstalten vill för sin del tillstyrka, att livränta beviljas henne att utgå så länge hon lever ogift med belopp, som skulle ha tillkommit henne enligt 1927 års militärsättningsförordning, därest hon varit gift med A. T. V. Berg, då

denne befanns lida av lungtuberkulos; dock att avdrag skall ske för belopp, som för motsvarande tid utgått från pensionsstyrelsen och familjebidragsnämnd och som icke skulle ha tillkommit henne, därest ersättning utgått enligt nämnda förordning.

Genom beslut den 22 april 1960 förordnade Kungl. Maj:t att till Helmy Berg finge för tiden den 1 januari—den 30 juni 1960 utbetalas fortsatt ersättning enligt de grunder som angivits i förenämnda brev den 29 mars 1957. Tillika förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles meddela beslut i fråga om ersättning för tiden efter den 30 juni 1960.

Departementschefen

På grund av nu föreliggande uppgifter angående Helmy Bergs hälso-tillstånd m. m. anser jag det skäligt, att livsvarig livränta tillerkännes henne i enlighet med riksförsäkringsanstaltens förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Helmy Viola Torborg Berg må, räknat fr. o. m. den 1 juli 1960, så länge hon lever ogift, från anslaget Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m. utbetalas den ersättning som vid tillämpning av 1927 års militärsättningsförordning skulle ha tillkommit henne, därest hon, när A. T. V. Berg befanns lida av lungtuberkulos, varit gift med denne; dock med avdrag för belopp som hon för motsvarande tid uppburit eller kommer att uppbära från pensionsstyrelsen och familjebidragsnämnd och som icke skulle ha tillkommit henne, därest ersättning utgått enligt militärsättningsförordningen.

2.

Vid en sammanstötning den 26 september 1955 å Hårsfjärden mellan en motortorpedbåt och en Ställbergs Grufve-Aktiebolag tillhörig motorbåt totalhavererade sistnämnda båt. Härvid omkom bl. a. gruvfogden K. G. Ahlbom, som färdades med motorbåten. I anledning av olyckan har Svea hovrätt genom lagakraftvunnen dom den 4 december 1958 förpliktat kronan att till Ahlboms efterlämnade hustru *Hulda Kristina (Kerstin) Ahlbom* utgiva bl. a. livränta med 1 000 kronor för år för tiden t. o. m. den 28 februari 1958. Civilförvaltningen har utbetalat livränta enligt domen. Kerstin Ahlbom, som är född den 27 april 1908, förbehölls i domen rätt att i särskild rättegång i mån av befogenhet föra talan mot kronan om livränta för tiden fr. o. m. den 1 mars 1958.

I skrivelse den 10 maj 1960 har *försvarets civilförvaltning*, efter inhämtande av yttrande från *försvarets skaderegleringsnämnd*, föreslagit, att Kerstin Ahlbom måtte tillerkännas livränta med 1 000 kronor för år fr. o. m. den 1 mars 1958 så länge hon levde ogift, dock längst till den 1 augusti 1970, att utbetalas från anslaget Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.

Av civilförvaltningens skrivelse inhämtas följande rörande Kerstin Ahlboms ekonomiska förhållanden m. m.: Mannens arbetsinkomst vid tiden för dödsfallet uppskattades till 15 600 kronor för år. Han skulle ha pensionerats den 1 augusti 1970 med en årlig ålderspension av 7 060 kronor. Kerstin Ahlbom uppbär från Arbetsgivarnes ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag årlig livränta med 5 000 kronor, vilket belopp efter det hon fyllt 67 år minskas till 3 750 kronor per år. Härjämte uppbär hon årlig ersättning från Svenska Personal-Pensionskassan med 1 532 kronor 50 öre, till dess hon fyller 67 år, varefter beloppet höjes till 2 031 kronor 88 öre per år. Härtill kommer även folkpension.

Statskontoret har i utlåtande den 7 juni 1960 icke funnit anledning till erinran mot civilförvaltningens förslag, såvitt här är i fråga.

Genom beslut den 1 september 1960 medgav Kungl. Maj:t att från anslaget Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m.m. finge för reglering av ifrågavarande skada utbetalas livränta till Kerstin Ahlbom med 1 000 kronor för år för tiden den 1 mars 1958—den 30 juni 1961, dock endast så länge hon levde ogift. Tillika förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles meddela beslut i fråga om livränta för tiden efter den 30 juni 1961.

Departementschefen

Kronan är ersättningskyldig för skada på grund av ifrågavarande olycka. Beträffande ersättning för tiden t. o. m. den 30 juni 1961 föreligger redan beslut av Kungl. Maj:t. För tiden därefter synes livränta böra utgå i enlighet med myndigheternas förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att från det under tolfte huvudtiteln uppförda anslaget Diverse pensioner och understöd m. m. må på grund av förenämnda olycksfall till Hulda Kristina (Kerstin) Ahlbom, så länge hon lever ogift, utgå livränta för tiden den 1 juli 1961—den 31 juli 1970 med 1 000 kronor för år.

3.

Bilreparatören C. V. Wigren blev den 14 juli 1957, då han med sin familj tältade i Norra Sunderbyn i närheten av Boden, nedskjuten av en

värnpliktig ur Norrbottens regemente. Av utredningen framgår att Wigren blev skjuten med en kulsprutepistol, som den värnpliktige — sannolikt jämte ammunition — olovligen medfört från regementet. Det framgår vidare att den värnpliktige, som begick självmord strax efter dådet, drabbats av sinnesförvirring.

Wigren efterlämnade hustrun *Ruth Linnéa Wigren* och fem minderåriga barn, av vilka det äldsta är nio år.

Linnéa Wigren har i januari 1960 hos försvarets civilförvaltning anhållit om livränta av statsmedel fr. o. m. den 14 juli 1957 på grund av det inträffade och därvid uppgivit, att hon ej har möjlighet att taga förvärvsarbete, då all hennes tid går åt för skötseln av hemmet och de minderåriga barnen.

Av handlingarna inhämtas följande angående makarna Wigrens ekonomiska förhållanden m. m.: Mannen Wigren, som var född år 1926, var egen företagare. Då han ej deklarerat för år 1956, hade han skönstaxerats till 9 000 kronor. I dödsboet förelåg underskott med 1 500 kronor. Efter makens död har Linnéa Wigren, som är född den 8 juni 1930 och bosatt i Hakkasbyn i Gällivare socken, uppfört ett egna hem, vilket till ett belopp av omkring 15 000 kronor bekostats av insamlade medel. Utöver skuld för bostaden, som torde uppgå till cirka 40 000 kronor, har Linnéa Wigren andra skulder om cirka 2 000 kronor. Hon är ej taxerad för någon inkomst och har ej underhållsskyldighet gentemot andra än barnen.

Försvarets civilförvaltning föreslår i skrivelse den 3 maj 1960 att ersättning av statsmedel tillerkännes Linnéa Wigren och hennes barn och anför därvid i huvudsak följande: Av utredningen synes framgå att ingen, för vilken kronan har att svara, gjort sig skyldig till någon försummelse i följd varav kronan skulle ha ådragit sig skadeståndsskyldighet på grund av det inträffade. Linnéa Wigrens enda inkomst utgöres av änkepengionen, som uppgår till 1 920 kronor per år, vartill kommer index och standardtillägg med 640 kronor per år, samt särskilt barnbidrag, utöver det ordinarie, med 50 kronor i månaden per barn till tolv års ålder — allt motsvarande sammanlagt 463 kronor 33 öre per månad. Pensionen är beroende av inkomsten och minskar vid inkomststegring. Det är ytterst behjärtansvärt att Linnéa Wigren och hennes barn beredes ytterligare hjälp i form av livräntor. Dessa föreslås skola beräknas enligt militärensättningsförordningens principer och med ett ersättningsunderlag av 9 000 kronor samt utgå fr. o. m. den 1 januari 1960 till Linnéa Wigren så länge hon lever ogift och till vart och ett av barnen till dess det uppnår sexton års ålder.

Statskontoret anser i utlåtande den 21 juli 1960 starka skäl tala för att Wigrens efterlevande tillerkännes årligt understöd av statsmedel. Beträffande understödets storlek ansluter sig statskontoret till vad civilförvaltningen föreslagit. Då barnen fr. o. m. den 1 juli 1960 kommer att erhålla barnpension från folkpensioneringen, bör enligt statskontoret samordning mellan den nu

föreslagna ersättningen åt barnen samt barnpensionerna föreskrivas i enlighet med för samordning av barnpensionering och yrkesskadeförsäkring gällande grunder.

Departementschefen

Kronan torde icke vara lagligen skyldig att utgiva ersättning till Linnéa Wigren och hennes barn. I likhet med myndigheterna anser jag emellertid att av billighetsskäl ersättning av statsmedel bör tillerkännas dem. Såsom myndigheterna föreslagit bör trots viss principiell tveksamhet ersättningarna utgå i form av livräntor beräknade enligt grunderna i militärsättningsförordningen, varvid den avlidnes årliga arbetsinkomst får anses utgöra 9 000 kronor. Livräntorna bör skäligen utgå fr. o. m. den 1 januari 1960.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från det under tolfte huvudtiteln uppförda anslaget Diverse pensioner och understöd m. m. må på grund av C. V. Wignens död till Ruth Linnéa Wigren och till ettvarvt av makarna Wignens barn för tid fr. o. m. den 1 januari 1960 utbetalas livräntor enligt de i militärsättningsförordningen stadgade grunderna, varvid C. V. Wignens årliga arbetsinkomst skall anses utgöra 9 000 kronor; dock skall å livräntorna avdrag ske för belopp, som för motsvarande tid utgått till Ruth Linnéa Wigren och barnen jämlikt lagarna om folkpensionering och barnpensioner samt motsvarande äldre bestämmelser på området och vilka belopp icke skulle ha tillkommit dem, därest livräntorna utgått enligt militärsättningsförordningen.

4.

Slaktmästaren A. Olsson blev den 11 september 1952 under cykelåkning i Luleå påkörd och skadad av en krigsmakten tillhörig bil, som fördes av en sergeant. Sedan försvarets civilförvaltning och armétygförvaltningen, efter inhämtande av yttrande från försvarets skaderegleringsnämnd, uttalat, att omständigheterna syntes vara sådana, att kronan icke kunde undgå att utgiva ojämkat skadestånd, medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 19 mars 1954, att viss ersättning finge utbetalas till Olsson och Svenska lantbrukarnes olycksfallsförsäkringsbolag, där Olsson var försäkrad, bland annat livränta för tiden t. o. m. den 31 december 1953. Bolaget har numera tillerkänt Olsson livsvarig livränta fr. o. m. den 1 april 1957 efter en invaliditet av 15 %.

I skrivelse den 9 augusti 1960 har *försvarets civilförvaltning* efter inhämtande av yttrande från *försvarets skaderegleringsnämnd* hemställt, såvitt nu

är i fråga, att Kungl. Maj:t måtte tillerkänna Olsson, som är född den 26 april 1910, livsvarig livränta med 1 800 kronor per år fr. o. m. den 1 januari 1957 till dess han fyllde 67 år och därefter med 900 kronor per år; dock med avdrag av vad han för motsvarande tid uppburit eller kunde komma att uppbära i livränta från bolaget. Civilförvaltningen hemställde vidare om bemyndigande att utbetala ersättning till bolaget för de livräntebelopp som bolaget utgivit eller kunde komma att utgiva till Olsson enligt bolagets föreliggande beslut om livränta.

Statskontoret har i utlåtande den 6 september 1960 icke funnit anledning till erinran mot vad civilförvaltningen hemställt.

Genom beslut den 30 september 1960 medgav Kungl. Maj:t att för reglering i enlighet med civilförvaltningens förslag av ifrågavarande skada finge utbetalas ersättning för tiden t. o. m. den 30 juni 1961 från anslaget Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m. Tillika förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles meddela beslut i fråga om ersättning för tiden efter den 30 juni 1961.

Departementschefen

Beträffande livränta för tiden t. o. m. den 30 juni 1961 föreligger redan beslut av Kungl. Maj:t. För tiden därefter synes böra utgå livsvarig livränta i enlighet med myndigheternas förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att från det under tolfte huvudtiteln uppförda anslaget Diverse pensioner och understöd m. m. må på grund av det olycksfall som den 11 september 1952 drabbat A. Olsson på sätt myndigheterna föreslagit utbetalas, för tiden fr. o. m. den 1 juli 1961 till dess Olsson uppnår 67 års ålder 1 800 kronor för år och för tiden därefter under Olssons återstående livstid 900 kronor för år.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, under punkterna 1—4 hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

A. Broberg